

Institucijski okvir Europske unije

Suppiger, Karolina Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:542742>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-10**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski studij *Financijski menadžment*

Karolina Katarina Suppiger

INSTITUCIJSKI OKVIR EUROPSKE UNIJE

Završni rad

Osijek, 2020.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski studij *Financijski menadžment*

Karolina Katarina Suppiger

INSTITUCIJSKI OKVIR EUROPSKE UNIJE

Završni rad

Kolegij: Makrosustav Europske unije

JMBAG: 001022758

E-mail: ksuppiger@efos.hr

Mentor: izv. prof. dr. sc. Anita Freimann

Osijek, 2020.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Undergraduate Study *Financial management*

Karolina Katarina Suppiger

**INSTITUTIONAL FRAMEWORK OF THE EUROPEAN
UNION**

Final paper

Osijek, 2020.

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je Završni
(navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. Izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Karolina Katarina Suppigel
JMBAG: 0010222758
OIB: 26665256133
e-mail za kontakt: katarina.suppigel@gmail.com
Naziv studija: Financijski menadžment
Naslov rada: Institucijski okvir Europske unije
Mentor/mentorica rada: izr. prof. dr. sc. Anita Freimann

U Osijeku, 19. listopada 2020. godine

Potpis Karolina Katarina Suppigel

Institucionalni okvir Europske unije

SAŽETAK

Rad govori o povijesnom nastanku Europske unije, pristupu Republike Hrvatske kao 28. članice nadnacionalne integracije, o izvornom institucionalnom uređenju Europske unije kao i o razvoju tri glavne institucije: Europskog parlamenta, Europske komisije i Europskog vijeća. Ustrojstvo i ovlasti svake od tri glavne institucije detaljno je opisano te je ukratko opisan i rad Vijeća Europe, Europskog suda, Europske središnje banke i Revizorskog suda. Postavljanje institucionalnog okvira bilo je i ostaje od velike važnosti od osnutka Europske unije do danas. Institucionalni okvir razvijao se tijekom povijesnog razvoja Europske unije te se temelji na pravnom sustavu, ugovorima i općim načelima prava te nadležnostima koje se su presene na institucije Europske unije.

Ključne riječi: Europska unija, Europsko vijeće, Europska komisija, Europski parlament

Institutional framework of the European Union

ABSTRACT

This paper discusses the historical origins of the European Union, the accession of the Republic of Croatia as the 28th member of supranational integration, the original institutional set-up of the European Union and the development of three main institutions: the European Parliament, the European Commission and the European Council. The structure and powers of each of the three main institutions are described in detail and the work of the Council of Europe, the European Court of Justice, the European Central Bank and the Court of Auditors is also briefly described. The establishment of the institutional framework has been and remains of great importance since the founding of the European Union until today. The institutional framework has developed during the historical development of the European Union and is based on the legal system, treaties and general principles of law, as well as the competencies that have been transferred to the institutions of the European Union.

Keywords: European Union, European Council, European Commission, European Parliament

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Metodologija rada	2
2. Povijest nastanka Europske unije	3
2.1. Lisabonski ugovor	6
3. Europska Unija kao nadnacionalna integracija	8
3.1 Pristupanje Hrvatske Europskoj uniji	9
3.2. Institucije i tijela Europske unije	11
4. Europski parlament	16
4.1. Ustrojstvo Europskog parlamenta	18
4.1.1. Predsjednik Europskog parlamenta.....	19
4.1.2. Zastupnici u Europskom parlamentu.....	19
4.1.3. Klubovi zastupnika u Europskom parlamentu.....	20
4.1.4. Odbori Europskog parlamenta.....	21
4.1.5. Izaslanstva Europskog parlamenta.....	21
4.1.6. Politička tijela Europskog parlamenta.....	22
4.1.7. Međuskupine Europskog parlamenta.....	22
4.2. Ovlasti Europskog parlamenta	23
4.3. Proračun Europskog parlamenta	24
5. Europska komisija	26
5.1. Ustrojstvo Europske komisije	26
5.2. Uloga Europske komisije	26
6. Vijeće Europske unije	28
7. Zaključak	31

1. Uvod

Europska unija (engl. *European union* – EU) je međuvladina i nadnacionalna organizacija koju je do prije godinu dana činilo 28 država članica. Nakon *Brexita*¹, odnosno izlaska Velike Britanije iz Europske unije, Unija broji 27 država članica. Države članice čine jedinstveno tržište koje omogućava slobodu kretanja svim državljanima unije. Od velike važnosti su 7 institucija Europske unije na koje su prenesene određene ovlasti i suverenitet članica. Ugovorom o Europskoj uniji definirane su ovlasti institucija koje donose zakone, direktive, uredbе i odluke.

Sadržaj rada podijeljen je u nekoliko međusobno povezanih tematskih cjelina. Nakon uvodne cjeline rada, u drugoj cjelini po redu govori se o povijesti nastanka Europske unije koju prati treći dio rada, odnosno ulazak Republike Hrvatske kao 28. članice te uvod o institucionalnom okviru. Četvrtom, petom i šestom cjelinom rada obuhvaćene su tri glavne institucije Europske unije: Europski parlament, Vijeće Europske unije i Europska komisija. Na kraju završnog rada je zaključak kao osvrt na spoznaju o važnosti Europske unije kao nadnacionalne integracije i važnosti institucija koje čine krovne institucije Europske unije.

Europska unija je postigla mnogo. Na primjer, izgradila je jedinstveno tržište na temelju „četiriju sloboda”, na kojemu se ljudi, roba, usluge i kapital slobodno kreću među svim državama članicama. Zahvaljujući jedinstvenom tržištu više od 400 milijuna građana može se slobodno kretati i nastaniti bilo gdje u Uniji. Stvorena je i jedinstvena valuta, euro, koja je postala jedna od glavnih svjetskih valuta i koja jedinstveno tržište čini još učinkovitijim. Izradila je i Povelju o temeljnim pravima Europske unije, kojom se štite određena politička, socijalna i imovinska prava građana EU i osoba s boravištem u nekoj od zemalja članica. EU je i predvodnik u zaštiti okoliša i rješavanju problema povezanih s klimatskim promjenama. To su samo neka od dosadašnjih postignuća.²

¹ Brexit je kratica dviju riječi “British” i “exit”, pozivajući se na odluku Ujedinjenog Kraljevstva na referendum 23. lipnja 2016. o napuštanju Europske unije.

² Za *promicanje mira, pomirenja, demokracije i ljudskih prava u Europi, EU-u je 2012. dodijeljena Nobelova nagrada za mir.*

1.1. Metodologija rada

Metodologija rada temelji se na Zelenika (1998). Induktivna metoda je sustavna primjena induktivnog načina zaključivanja kojim se na temelju analize dolazi do zaključka o općem sudu. Ova metoda je uvelike primjenjena u radu jer njenom primjenom dolazimo do općeg zaključka o važnosti Europske unije i postojanju institucionalnog okvira. Ova metoda ovisi o stupnju pouzdanosti te su stoga sve informacije uzete iz pouzdanih izvora.

Metoda sinteze je postupak sistematiziranja znanja kao proces izgradnje teorijskog znanja i povezivanja jednostavnijih sudova u složenije. U ovom radu korištena je pri povezivanju podataka o povijesnom nastanku, krovnim institucijama, ostalim tijelima i agencijama u skup podataka o jednoj međuvladinoj i nadnacionalnoj organizaciji – Europskoj uniji.

U radu je korištena raznovrsna literatura, kako domaća tako i inozemna kako bi se prikupilo što više informacija o institucijama i ustroju Europske unije. Informacije su prikupljene iz različitih knjiga, internet izvora, znanstvenih članaka, radova i časopisa te posebice sa službene stranice i lista Europske unije.

Cilj rada je predstaviti važnost Europske unije i krovnih glavnih institucija koje nose suverenitet država članica i donose zakone, uredbe i direktive.

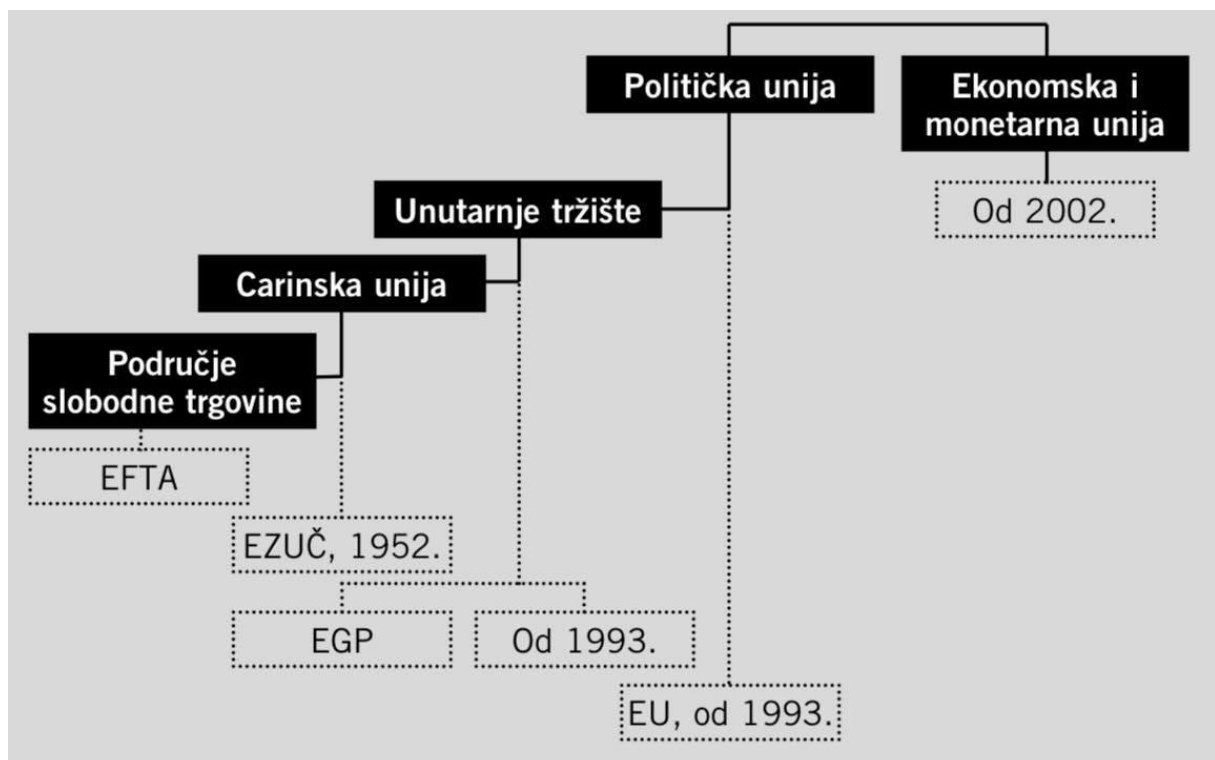
*The EU is a truly unique organization. Nowhere else in the world has so much national sovereignty been transferred to a supranational body. **R. J. Baldwin***

2. Povijest nastanka Europske unije

Povijesni korijeni Europske unije leže u Drugom svjetskom ratu. Kako bi se zauvijek spriječila ubijanja i razaranja, rođena je ideja o europskom integriranju. Po zamisli Jeana Monneta, francuskog stratega i stručnjaka za razvoj koji je uvidio da su razlozi sukoba između Francuske i Njemačke u oba rata ležali u pokušaju uspostave kontrole nad Ruhrskom oblasti, središtu njemačke teške industrije i vojne industrije, stvoren je prijedlog o udruživanju francuske i njemačke teške industrije pod zajedničkom upravom, tzv. Visokim povjerenstvom. Prijedlog je podržan od vodećih europskih vođa toga vremena, a po prvi puta izložen javnosti 9. svibnja 1950. u govoru francuskog ministra vanjskih poslova Roberta Schumana koji je za njega sastavio sam Monnet. Taj je datum odabran kao "rođendan" EU i svake se godine slavi kao Dan Europe. Nedugo potom, osnovana je Europska zajednica za ugljen i čelik, koju su podržale Francuska, Njemačka, Italija, Luksemburg, Belgija i Nizozemska, a Monnet je imenovan njenim prvim visokim Povjerenikom (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, [http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi-staro-ijvhj/europska-unija-\(eu\)/](http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi-staro-ijvhj/europska-unija-(eu)/)).

Shematski prikaz nastanka Eu-a prikazan je Slikom 1.

Slika 1 Ilustracija nastanka Europske unije

Izvor: Priručnik o Europskoj uniji, str. 19, dostupno na:

http://www.mvep.hr/files/file/publikacije/Prirucnik_o_EU.pdf

Nakon 1. svibnja 2004. kada je Europskoj uniji pristupilo deset novih članica, Unija ima 25 članica sa ukupnom površinom od 3.976.000 km² i 456.953.258 stanovnika. Pristupanjem Bugarske i Rumunjske, broj stanovnika povećat će se na oko 500 milijuna. Pojam Europska unija uveden je Ugovorom o Europskoj uniji iz Maastrichta (1993.). Nakon Ugovora o EU, te u nizu znanstvenih djela Unija se prikazuje ujedinjena pod jednim “krovom” s “tri stupa” (Zakon, NN 2/2012-25):

- Prvi stup obuhvaća tri Zajednice (Europska zajednica za ugljen i čelik /EZUČ// ECSC/, Europska ekonomska zajednica /EEZ//EEC/, Europska zajednica za atomsku energiju - Euratom), uključujući i jedinstveno tržište i jedinstvenu valutu.
- Drugi stup je Zajednička vanjska i sigurnosna politika.
- Treći stup je suradnja u pravosuđu i unutarnjim poslovima (Justice and Home Affairs), kako je to definirano Ugovorom iz Maastrichta, odnosno suradnja policije i pravosudnih tijela u kaznenim pitanjima (Police and Judicial Cooperation in Criminal Matters) kako je to definirano ugovorom iz Amsterdama.

Izraz Europska zajednica rabio se za cijelu integraciju do stupanja na snagu Ugovora o Europskoj uniji iz Maastrichta, 1993. Pod tim terminom podrazumjevale su se tri Zajednice utemeljene ugovorima u Parizu i Rimu. Europske zajednice je pravilno ime za Zajednicu, koja je obuhvaćala: Europsku zajednicu za ugljen i čelik, Europsku ekonomsku zajednicu i Europsku zajednicu za atomsku energiju. U službenom govoru Europske unije nakon 1967., spomenute se tri zajednice skraćeno nazivaju Zajednica. Europska zajednica za ugljen i čelik prestala je postojati 23. srpnja 2002. jer je ugovor o njenom osnivanju istekao nakon 50 godina (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, [http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi-staro-ijvhj/europska-unija-\(eu\)/](http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi-staro-ijvhj/europska-unija-(eu)/)).

Zajednička vanjska i sigurnosna politika (drugi stup EU) ustanovljena je Ugovorom o Europskoj uniji (Maastricht, 1993.), kao nastavak prijašnje Europske političke suradnje. Ona pruža i okvir za zajedničku politiku u području obrane koja bi u budućnosti mogla postati zajedničkom obranom. Odluke u području Zajedničke vanjske i sigurnosne politike (osim provedbenih), kojima se ciljevi Unije postižu putem specifičnih instrumenata: zajedničkih akcija, zajedničkih stajališta i zajedničkih strategija, donose se jednoglasno, točnije bez glasa protiv, u Vijeću Europske unije odnosno Europskom vijeću (Ministarstvo vanjskih i europskih

poslova, [http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi-staro-ijvhj/europska-unija-\(eu\)/](http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi-staro-ijvhj/europska-unija-(eu)/)).

Suradnja u području pravosuđa i unutarnjih poslova čini treći stup EU čije se zajedničko djelovanje još uvijek temelji na međuvladinoj suradnji. Suradnja se ostvaruje u sljedećim područjima: problemi imigracije i azila, trgovina drogom, međunarodne pronevjere, suradnja sudova u građanskim sporovima, carinska suradnja i suradnja između policija zemalja članica, borba protiv ilegalnog useljavanja, kao i odnosi država članica s trećim zemljama. (opširnije) Ugovor o Europskoj uniji - Ugovorom iz Maastrichta (potpisan 1992. i stupio na snagu 1993.) države članice uspostavile su Europsku uniju i time ujedno označile novu etapu u procesu integriranja uspostavljajući sve čvršću uniju naroda Europe, sa sve izraženijom ulogom i građanina. Ovim Ugovorom su postavljeni ciljevi ekonomske i monetarne unije, jedinstvene valute, zajedničke vanjske i sigurnosne politike, zajedničke obrambene politike, a zatim i obrane, uvođenje državljanstva Unije, uske suradnje u pravosuđu i unutarnjim poslovima (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, <http://www.mvep.hr/print.aspx?id=113&itemId=0>).

Amsterdamski ugovor je rezultat rada međuvladine konferencije započete u Torinu 1996. godine. Ministri vanjskih poslova država članica potpisali su ga u listopadu 1997. godine, a stupio je na snagu 1999. godine. Pravno, Ugovor sadrži neke dodatke Ugovoru o Europskoj uniji (Ugovoru iz Maastrichta) i kao takav ne zamjenjuje druge ugovore, nego ravnopravno ulazi u pravne akte Unije. Najvažnije izmjene uvedene Amsterdamskim ugovorom jesu: jačanje uloge Europskoga parlamenta (veći broj odluka koje se donose postupkom suodlučivanja), uvođenje fleksibilnosti, mogućnost suspenzije države članice iz postupka donošenja odluka, prenošenje dijela odredaba koje se odnose na suradnju u području pravosuđa i unutarnjih poslova (treći stup) u prvi stup EU-a (vizni režim, azil, suradnja među sudovima u civilnim pitanjima), uvrštavanje Schengenskoga sporazuma u pravnu stečevinu EU-a, izmjene odredaba o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici, uključivanje socijalnoga protokola u tekst Ugovora, te isticanje borbe za većom zaposlenošću kao cilja Unije (Brnčić, 2010).

Ugovor iz Nice rezultat je međuvladine konferencije koja je započela u veljači 2000. godine, a završila u prosincu iste godine. Na toj se konferenciji raspravljalo o sastavu i djelovanju institucija Unije nakon idućih proširenja. Stupanjem na snagu Ugovora iz Nice te proširenjem na nove države članice promijenjen je sastav i način djelovanja Europskoga parlamenta, Vijeća,

Europske komisije, Suda Europskih zajednica, Revizorskoga suda, Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora te Odbora regija. Ugovor iz Nice potpisan je 26. veljače 2001. godine, a stupio je na snagu 1. veljače 2003. godine. Stupanjem na snagu Ugovora iz Lisabona (1. prosinca 2009.) pojedine odredbe Ugovora iz Nice prestale su se primjenjivati. (Brnčić, 2010)

2.1. Lisabonski ugovor

Ugovor iz Lisabona pokrenut je kao ustavni projekt krajem 2001. (Deklaracija Europskog vijeća o budućnosti Europske unije ili Deklaracija iz Laekena), nakon čega je 2002. i 2003. uslijedila Europska konvencija koja je sastavila nacrt Ugovora o Ustavu za Europu (Ustavni ugovor). Postupak koji je vodio do Ugovora iz Lisabona bio je rezultat negativnog ishoda dvaju referenduma o Ustavnom ugovoru, održanih u svibnju odnosno lipnju 2005., nakon čega je Europsko vijeće odlučilo uzeti dvije godine „vremena za razmišljanje”. Naposljetku, na temelju Berlinske deklaracije iz ožujka 2007., Europsko vijeće održano od 21. do 23. lipnja 2007. usvojilo je precizan mandat za sljedeću međuvladinu konferenciju pod portugalskim predsjedanjem. Međuvladina konferencija svoj je rad okončala u listopadu 2007. Ugovor je potpisan 13. prosinca 2007. na sastanku Europskog vijeća u Lisabonu, a ratificirale su ga sve države članice. (Ugovor iz Lisabona, https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hr/FTU_1.1.5.pdf)

Ugovorom su poboljšane demokracija i bolja zaštita temeljnih prava. U Ugovoru iz Lisabona navedena su tri temeljna načela: demokratska jednakost, predstavnička demokracija i participativna demokracija. Participativna demokracija poprima novi oblik građanske inicijative. Nastaje nova institucionalna struktura, učinkovitije i demokratičnije oblikovanje politika s novim politikama i nadležnostima.

Parlament je gotovo deset godina nakon potpisivanja Ugovora iz Lisabona priznao da neke njegove odredbe nisu u potpunosti iskorištene. Kao odgovor na to, 16. veljače 2017. donio je Rezoluciju o poboljšanju funkcioniranja Europske unije oslanjajući se na potencijal Ugovora iz Lisabona, u kojem je iznesen niz preporuka o načinu rješavanja tog potencijala kako bi se povećala sposobnost Unije za rješavanje trenutačnih globalnih izazova. Istog je dana donio i

Rezoluciju o mogućem razvoju i prilagodbi³ trenutačnog institucijskog ustroja Europske unije s konkretnim prijedlozima reformi ugovora (Ugovor iz Lisabona, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/5/ugovor-iz-lisabona>).

Nakon dugotrajnih porođajnih muka, 1. prosinca 2009. stupio je na snagu Lisabonski ugovor. Njime je donekle izmijenjen pravni i institucionalni okvir u kojem djeluje Europska unija. U tom smislu Ugovor je od ustavne važnosti za EU. Njime su izmijenjeni dosadašnji Osnivački ugovori na kojima se Unija temeljila, a kojima je posljednja predlisabonska inačica bila ona dogovorena Ugovorom iz Nice (2002.). Novi Ugovor odražava nastojanje Unije da se prilagodi novoj situaciji u kojoj se našla prvenstveno zbog velikog širenja članstva s 15 država u 1995. godini na gotovo dvostruko 27 u 2007. godini (Ćapeta, 2010).

³ naglašava da je potreban sveobuhvatan pristup koji uključuje konkretne politike i mjere za reindustrijalizaciju EU-a i u kojem se uzimaju u obzir i konkurentnosti i održivosti.

3. Europska Unija kao nadnacionalna integracija

Europska unija jedinstvena je gospodarska i politička unija 27 europskih zemalja koje zajedno pokrivaju velik dio kontinenta. Europska unija začeta je nakon Drugog svjetskog rata. Sve je počelo poticanjem gospodarske suradnje. Vjerovalo se da će zemlje koje međusobno trguju postati gospodarski ovisne jedna o drugoj i zbog toga vjerojatno izbjegavati sukobe. Tako je 1958. nastala Europska ekonomska zajednica (EEZ), u okviru koje je u početku pojačana gospodarska suradnja šest zemalja: Belgije, Njemačke, Francuske, Italije, Luksemburga i Nizozemske. Otad su joj se pridružile još 22 članice i stvoreno je golemo jedinstveno tržište (poznato i kao „unutarnje tržište”) koje se neprestano razvija kako bi doseglo svoj puni potencijal. Ujedinjena Kraljevina je 31. siječnja 2020. istupila iz Europske unije (EU ukratko, https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_hr).

Ono što je započelo kao isključivo gospodarska unija razvilo se u organizaciju koja obuhvaća brojna područja politika, od klimatskih pitanja, zaštite okoliša i zdravlja do vanjskih poslova i sigurnosti te pravosuđa i migracija. To se odrazilo u promjeni imena iz Europske ekonomske zajednice (EEZ) u Europsku uniju 1993. godine. (EU ukratko, https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_hr).

U Europskoj uniji već više od pola stoljeća vladaju mir, stabilnost i blagostanje, poboljšan je životni standard i uvedena je jedinstvena europska valuta: euro. Njime se sada služi i od njega ostvaruje korist preko 400 milijuna građana EU-a u 27 zemalja. Zahvaljujući ukidanju graničnih kontrola među državama članicama EU-a ljudi mogu slobodno putovati gotovo čitavim kontinentom. Ujedno je postalo mnogo jednostavnije živjeti, raditi i putovati u inozemstvu unutar Europe. Svi građani EU-a imaju pravo i slobodu odabrati u kojoj zemlji EU-a žele studirati, raditi ili otići u mirovinu. Svaka država članica mora postupati prema građanima EU-a potpuno jednako kao prema vlastitim državljanima u pogledu zapošljavanja, socijalne sigurnosti i oporezivanja. Glavni je gospodarski pokretač EU-a jedinstveno tržište. Ono omogućuje slobodu kretanja većine robe, usluga, novca i ljudi. EU radi na razvoju tog golemog resursa i u drugim područjima poput tržišta energije, znanja i kapitala kako bi Europljani od njega imali što veću korist (EU ukratko, https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_hr).

EU je i dalje usmjeren na postizanje veće transparentnosti i demokratičnosti svojih institucija. Odluke se donose na što otvoreniji način i na razini što bližoj građanima. Europski parlament, s izravno izabranim zastupnicima, dobio je veće ovlasti, a nacionalni parlamenti imaju veću ulogu u suradnji s europskim institucijama. EU-om se upravlja na temelju načela predstavničke demokracije, što znači da Europski parlament izravno predstavlja građane na razini EU-a, a države članice imaju predstavnike u Europskom vijeću i Vijeću EU-a. Europske građane potiče se da doprinesu demokratskom životu u Uniji izražavanjem mišljenja o politikama EU-a u fazi njihova razvoja ili predlaganjem poboljšanja postojećeg zakonodavstva i politika. Europska građanska inicijativa jača položaj građana i daje im veću ulogu u politikama EU-a koje utječu na njihove živote. Građani mogu podnositi i pritužbe ili upite u vezi s primjenom prava EU-a (EU ukratko, https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_hr).

Europska unija najveći je trgovinski blok na svijetu. Ona je najveći svjetski izvoznik industrijske robe i usluga te najveće uvozno tržište za više od 100 zemalja. Slobodna trgovina među državama članicama jedno je od temeljnih načela EU-a. Ona je moguća zahvaljujući jedinstvenom tržištu. Izvan svojih granica EU se zalaže za liberalizaciju svjetske trgovine.

EU predano pomaže žrtvama katastrofa uzrokovanih ljudskim djelovanjem i prirodnih katastrofa u cijelom svijetu te svake godine podupire više od 120 milijuna ljudi. EU i njegove države članice zajedno su najveći svjetski donator humanitarne pomoći. EU ima važnu ulogu u diplomaciji te podupire stabilnost, sigurnost i blagostanje, demokraciju, temeljne slobode i vladavinu prava na međunarodnoj razini (EU ukratko, https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_hr).

Ugovor o Europskoj uniji, izmijenjen i dopunjen ugovorima iz Amsterdama i Nice navodi da je Unija utemeljena na načelima slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštivanja ljudskih prava, ljudskog dostojanstva i temeljnih Sloboda, uključujući prava osoba koje pripadaju manjinama (Kostovska, 2006).

3.1 Pristupanje Hrvatske Europskoj uniji

Uspostavljanje odnosa između Republike Hrvatske i Europske unije započinje priznanjem Republike Hrvatske kao nezavisne i suverene države 15. siječnja 1992. godine. Odnosi su se razvijali najprije postupno, da bi se intenzivirali od 2000. Godine, te slijedom niza koraka doveli do pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji 1. srpnja 2013. Godine. Potpisivanjem

Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) 29. listopada 2001. godine, Republika Hrvatska poduzima prvi korak na putu u EU, stupajući u ugovorne odnose s Europskom unijom. SSP državi potpisnici daje status potencijalne kandidatkinje za članstvom u Uniji. Republika Hrvatska podnijela je zahtjev za punopravno članstvo u EU 21. veljače 2003. godine. Riječ je o pismu koje je predano grčkom premijeru, tadašnjem predsjedajućem Unije, u kojem se potvrđuje interes za članstvo u Uniji i spremnost na prihvaćanje svih ciljeva i obveza koje proizlaze iz članstva (Hrvatski sabor, 2013).

Nakon što je Vijeće EU zadužilo Europsku komisiju da pripremi mišljenje o tom zahtjevu, u srpnju 2003. Hrvatska prima tzv. upitnik, koji je sadržavao 4 560 pitanja o svim područjima upravnoga, gospodarskoga i društvenog života. Trebalo je odgovoriti u roku od tri mjeseca. Odgovor je upućen na četiri tisuće stranica. Na temelju odgovora na upitnik, kao i drugih izvora (država članica, međunarodnih organizacija i nevladinih udruga) Europska komisija je 20. travnja 2004. donijela pozitivno mišljenje o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvo u EU. Sukladno ovakvom mišljenju, Europska komisija je preporučila Europskom vijeću da donese odluku o otvaranju pregovora s Hrvatskom o punopravnom članstvu. Na zasjedanju 17. i 18. lipnja 2004., Europsko vijeće je dodijelilo Hrvatskoj status države kandidatkinje za članstvo i donijelo odluku o otvaranju pristupnih pregovora (Središnji državni portal, <https://uprava.gov.hr/osnove-sustava-europske-unije-12944/12944>).

Pregovori su formalno otpočeli 3. listopada 2005. godine održavanjem prve sjednice Međuvladine konferencije između država članica EU i Republike Hrvatske. U sklopu priprema za pregovore Hrvatski sabor je 19. siječnja 2005. donio Odluku o osnivanju Nacionalnog odbora kao radnog tijela Sabora za praćenje pregovora. Putem toga Odbora, kao i Odbora za europske integracije i Zajedničkog parlamentarnog odbora RH – EU, Sabor sudjeluje u pripremanju Hrvatske za članstvo u EU. Istoga dana, Sabor i Vlada RH usvojili su i Izjavu o zajedničkom djelovanju u procesu pregovora za članstvo u EU (Kostovska, 2006).

Prva faza pregovora, tzv. screening, odnosno analitički pregled i ocjena usklađenosti zakonodavstva započela je nakon otvaranja pregovora u jesen 2005., a završena je 18. listopada 2006. u uobičajenom roku od godine dana. Krajem 2008. godine došlo je do zastoja u pregovorima, koji je potrajao do rujna 2009. godine, no unatoč tome, Hrvatska je nastavila provođenje reformi i priprema za članstvo te je do kraja 2009. godine otvoreno ukupno 28 poglavlja i privremeno zatvoreno njih 17 (Kostovska, 2006).

Do trenutka stupanja Ugovora o pristupanju na snagu, odnosno do trenutka kada je postala država članica EU, Hrvatska je morala provesti do kraja pristupne pregovore, tijekom kojih je ritam približavanja standardima EU-a ponajprije ovisio o nastavku temeljitih reformi u području prava, gospodarstva, politike te administrativnih struktura u državi. Tek nakon zaključivanja pregovora u svim poglavljima, Hrvatska je potpisala Ugovor o pristupanju EU (slika 2). Time je postala država pristupnica i stekla pravo sudjelovanja u radu tijela Vijeća i Europskog parlamenta kao aktivni promatrač. Ugovor o pristupanju nije stupio na snagu samim potpisivanjem, već su ga trebali potvrditi (ratificirati) parlamenti svih država članica, kao i Hrvatski sabor. Nakon okončanja postupka ratifikacije, Hrvatska je pristupila Europskoj uniji 1. srpnja 2013. (Središnji državni portal, <https://uprava.gov.hr/osnove-sustava-europske-unije-12704/12704>).

*Slika 2. Pristupanje Republike Hrvatske
Europskoj uniji*

Izvor: ClosEUp (Europa izbliza), dostupno na: <https://www.closeup-filmfestival.eu/wp-content/uploads/2014/11/2013.png>

3.2. Institucije i tijela Europske unije

Europska unija udruženje je država članica koje su dio svojeg suvereniteta prenijele na europske institucije kako bi se mogle donositi odluke u zajedničkom, europskom interesu. Proces donošenja zajedničkih odluka obuhvaća tri temeljne institucije: Vijeće europske unije, Europsku komisiju i Europski parlament. Iako u Europskoj uniji djeluju još mnoga tijela,

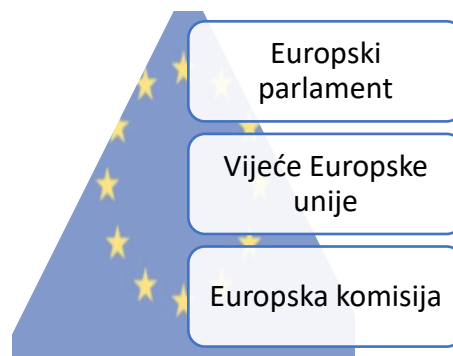
agencije ili odbori osobito važni za funkcioniranje Unije jesu i Europsko vijeće i Europski sud pravde. Pet navedenih institucija čine temeljne institucije EU (Škrlec, 2016).

U donošenju zakonodavstva EU-a sudjeluju tri glavne (slika 3) institucije (Škrlec, 2016):

- Europski parlament, koji zastupa građane EU-a, koji ga izravno biraju,
- Vijeće Europske unije, koje predstavlja vlade i pojedinačne države članice; predsjedanje Vijećem rotira se među državama članicama,
- Europska komisija, koja zastupa interese Unije kao cjeline.

Prvo, Europski parlament, koji svakih pet godina izravno biraju građani svih zemalja Unije, postoji da bi se čulo mišljenje građana. Drugo, za predstavljanje stajališta vlada postoje dva tijela – Europsko vijeće i Vijeće. Sastaju se i rade u Bruxellesu, na mjestu koje je ustvari dom država članica. Treće, nenacionalna, europska stajališta zastupa Europska komisija. Rasprave unutar tih četiriju tijela, ka i one koje ta tijela vode među sobom određuju oblik europskih projekata (Europsko vijeće i vijeće, 2018).

Slika 3: Tri glavne institucije EU

Izvor: vlastita izrada autora završnog rada

U jedinstvenome institucionalnom ustroju EU-a (Šuica, 2014):

- opće prioritete EU-a određuje Europsko vijeće, na čijim se zasjedanjima sastaju nacionalni čelnici i čelnici EU-a,
- izravno izabrani zastupnici zastupaju europske građane u Europskome parlamentu,
- interese EU-a kao cjeline promiče Europska komisija, čije članove imenuju nacionalne vlade,

- interese vlastitih zemalja vlade brane u Vijeću Europske unije.

Europsko vijeće (European Council) određuje opći smjer političkog djelovanja EU-a, ali nema ovlasti za donošenje zakona. Na njegovu je čelu predsjednik, trenutno je to Charles Michel, a sastoji se od nacionalnih šefova država ili vlada te predsjednika Komisije. Okuplja se najmanje dva puta u šest mjeseci na sastancima koji traju nekoliko dana (Škrlec, 2016). U njegovu su sastavu šefovi država i vlada država članica ka oi predsjednik Europske komisije. Europsko vijeće sastaje se najmanje dva puta godišnje, zajedno sa predsjednikom Europske komisije, koji je ravnopravni član Europskog vijeća s pravom glasa.

U okviru međusobne suradnje te tri institucije „redovnim zakonodavnim postupkom stvaraju politike i propise koji vrijede u čitavome EU. U načelu, Komisija predlaže nove propise, a Parlament i Vijeće ih donose. Nakon toga Komisija i države članice provode propise, a Komisija pazi na odgovarajuću primjenu i provedbu (Škrlec, 2016).

Postoje još dvije institucije koje nose ključnu ulogu:

- Sud Europske unije⁴ podupire vladavinu europskoga prava,
- Revizorski sud⁵ nadzire financiranje djelovanja EU-a

Sud Europske unije tumači pravo EU-a kako bi se osigurala njegova ujednačena primjena u svim državama članicama EU-a te rješava pravne sporove između nacionalnih vlada i institucija EU-a. Uz to, u određenim se okolnostima pojedinci, poduzeća ili organizacije mogu obratiti Sudu kako bi pokrenuli postupak protiv neke od institucija EU-a ako smatraju da je povrijedila njihova prava (Sud Europske unije, https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/court-justice_hr).

Kao neovisni vanjski revizor EU-a Europski revizorski sud štiti interese poreznih obveznika EU-a. Nema zakonske ovlasti, već pridonosi unaprjeđivanju načina na koji Europska komisija upravlja proračunom EU-a i izvješćuje o financijama EU-a (Europski revizorski sud, https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-court-auditors_hr).

⁴ Osigurava tumačenje i primjenu zakonodavstva EU na isti način u svakoj državi članici.

⁵ Osnovan je 1977. godine radi revizije financija Europske unije te ispravnosti prikupljanja i uporabe financijskih sredstava .

Europska središnja banka (engl. *European Central Bank* – ECB) upravlja eurom te određuje i provodi gospodarsku i monetarnu politiku EU-a. Njezin je glavni cilj održati stabilnost cijena i time potaknuti gospodarski rast i otvaranje novih radnih mjesta (Europska središnja banka, https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-central-bank_hr).

Organizacijska struktura institucija Europske unije prikazana je u nastavku Slikom 4.

Slika 4 Organizacijska struktura institucija

Izvor: Ekonomski portal, dostupno na: http://ekonomskiportal.com/wp-content/uploads/Institucije_Europske_unije.jpg

U EU-u postoje i brojne druge institucije i međuinstitucionalna tijela koja imaju specijalizirane uloge (Intermedia Projekt, <https://intermediaprojekt.hr/institucije-europske-unije/>):

- Europska središnja banka nadležna je za europsku monetarnu politiku,
- Europska služba za vanjsko djelovanje (EEAS) pomaže Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. Tu dužnost trenutačno obavlja Josep Borrell. On je predsjednik Vijeća za vanjske poslove te provodi zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku. Ujedno jamči i dosljednost i koordiniranost vanjskoga djelovanja EU-a,
- Europski gospodarski i socijalni odbor predstavlja civilno društvo, poslodavce i posloprimce,
- Europski odbor regija predstavlja regionalna i lokalna tijela,
- Europska investicijska banka financira investicijske projekte EU-a te pomaže malim poduzećima putem Europskoga investicijskog fonda,

- Europski ombudsman istražuje pritužbe na nepravilnosti u postupanju institucija i tijela EU-a,
- Europski nadzornik za zaštitu podataka štiti privatnost osobnih podataka građana,
- Ured za publikacije objavljuje informacije o EU-u,
- Europski ured za odabir osoblja odabire osoblje za institucije i druga tijela EU-a,
- Europska upravna škola osoblju EU-a pruža izobrazbu u određenim posebnim područjima,
- brojne specijalizirane agencije i decentralizirana tijela obavljaju niz tehničkih, znanstvenih i rukovoditeljskih poslova.

Ovlasti i nadležnosti svih tih institucija uređene su osnivačkim ugovorima, koji su temelj svih djelovanja EU-a. U njima su utvrđena i pravila i postupci koje moraju slijediti institucije EU-a. Ugovore sklapaju predsjednici i/ili premijeri svih država članica EU-a, a ratificiraju ih nacionalni parlamenti (Aktivno Građanstvo. <https://euzamene.com/gradanstvo.html>).

4. Europski parlament

Europski parlament (engl. European parliament), izravno izabrano tijelo EU-a sa zakonodavnim, nadzornim i proračunskim ovlastima osnovano je 1952. godine kao Zajednička skupština Europske zajednice za ugljen i čelik, a 1962. godine kao Europski parlament (Europski parlament, https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-parliament_hr).

Europsku zajednicu za ugljen i čelik Jean Monnet je zamislio tako da kroz sektorsko ujedinjenje tada najvažnije industrijske grane i važnog izvora energije stvori neraskidivu vezu između Njemačke, Francuske i ostalih europskih država koja bi onemogućila nove ratove na europskom kontinentu. Da bi sektorsko ujedinjenje bilo uspješno i da bi se izbjegla nacionalistička nadigravanja, predviđeno je da se osnuje institucija neovisna o nacionalnim vladama koja bi donosila općeobvezujuće odluke. Tako je stvorena vrlo snažna Visoka vlast, jedna od preteča Europske komisije. Nacionalne vlade ipak nisu bile pripravne potpuno izaći iz strukture odlučivanja te su utemeljile Vijeće ministara kao svojevrsan nadzorni i korektivni mehanizam djelovanju Visoke vlasti. Kako je postalo jasno da će prenošenje ovlasti odlučivanja o javnim politikama s nacionalnih na nadnacionalne institucije prekinuti izravnu vezu između volje građana kao nositelja suverenosti i usvojenih javnih politika, nacionalni su parlamenti inzistirali na tome da se pronađe način uključivanja predstavničkih institucija u europski institucionalni okvir (Čepo, 2013).

Parlament i Vijeće primarni su demokratski nadzor nad aktivnostima EU-a. Zastupnike u EP-u izravno biraju građani EU-a, pa su izbori za Europski parlament - u načelu - način da Europljani čuju svoj glas o europskim pitanjima (Baldwin, 2003).

Parlament je polovica zakonodavne vlasti EU-a (zajedno s Vijećem). Parlament mijenja i usvaja zakonodavstvo i proračun EU-a te nadgleda rad ostalih EU institucija. Parlament je ovlašten odobriti ili odbiti imenovanog predsjednika Povjerenstva i tim povjerenika, a također ima pravo ukoriti Komisiju u cjelini (dvoćetvinskom većinom glasova). Parlament održava sastanke odbora i stranaka u Bruxellesu i plenarne sjednice u Strasbourgu i Bruxellesu, a dio tajništva Parlamenta nalazi se u Luksemburgu (Hix i Hoyland, 2011).

Prihvatajući Pariški ugovor kojim je utemeljena Europska zajednica za ugljen i čelik, nacionalni su parlamenti ovlastili Vijeće ministara da usvaja prijedloge i nadzire provedbu politika Visoke vlasti, dok je kompromisno odlučeno da nacionalni parlamenti šalju svoje predstavnike u svojevrsan forum koji bi imao savjetodavnu ulogu i čije odluke ne bi vezivale ni Vijeće ni Visoku vlast. Tako je utemeljena Parlamentarna skupština kao preteča Europskog parlamenta. Od prvog zasjedanja 10. rujna 1952. na kojemu je sudjelovalo 78 predstavnika nacionalnih parlamenata do Lisabonskog ugovora kojim je Europski parlament postao suzakonodavac u oblikovanju brojnih javnih politika, djelovanje članova tog tijela obilježila su nastojanja da se izbore za važan položaj u europskoj institucionalnoj strukturi i tako osiguraju poveznicu između odluka donesenih na europskoj razini i građana članica EU-a. U tim se nastojanjima ističu odluka o formiranju stranačkih grupacija 1952, uvođenje izravnih izbora 1979. i rušenje Europske komisije J. Santera 1999. Možda je, ipak, najvažnija bila odluka da članovi parlamenta ne budu podijeljeni u nacionalna izaslanstva nego da se grupiraju prema ideološkoj pripadnosti njihovih političkih stranaka. Tako su stvorene europske stranačke obitelji koje imaju sve veću ulogu u djelovanju nacionalnih političkih stranaka i na europskoj i na nacionalnoj razini (Čepo, 2013).

Šezdesetih i sedamdesetih godina Europski je parlament postupno dobivao nove ovlasti, ostvarivao utjecaj na novim područjima djelovanja i učvršćivao položaj u europskoj institucionalnoj strukturi. No ostao je najslabiji u trolistu europskih institucija; štoviše, jačanjem intergovernmentalne (međuvladine) strane europske integracije, slabost Europskog parlamenta postala je izraženija. Ona se nastojala smanjiti uvođenjem izravnih izbora koji su bili predviđeni već u pariškim i rimskim ugovorima. Europski je parlament izradio nekoliko prijedloga za provedbu izravnih izbora, ali Vijeće nije moglo donijeti jednoglasnu odluku sve do 1974. kada su šefovi država i vlada odlučili uspostaviti Europsko vijeće kao novu instituciju (Čepo, 2013).

Kako je uspostavom Europske ekonomske zajednice (EEZ) jačao proces ekonomske integracije, trebalo je usuglašavati sve više pitanja na europskoj razini. Ministri u Vijeću nisu uvijek mogli donijeti političku odluku te su se šefovi država i vlada počeli neformalno sastajati kako bi politički potaknuli integracijski proces, ali kako bi se i sami uključili u europsku institucionalnu strukturu s obzirom na sve veću važnost odluka koje su se donosile unutar nje. Odlučujući formalizirati sastanke Europskog vijeća, nacionalne vođe naposljetku su donijeli odluku o izravnim izborima za Europski parlament, osiguravajući tako ravnotežu između nadnacionalne i međuvladine razine odlučivanja (Čepo, 2013).

Izravni izbori za Europski parlament prvi su put održani u lipnju 1979. i od tada se održavaju svakih pet godina. Uoči prvih izbora mnogi su znanstvenici očekivali da će izbori za Europski parlament pružiti novi legitimitet EU. (Hix i Hoyland, 2011).

Prvi neposredni izbori u državama članicama za Europski parlament bili su 1979. godine. Ono ima zakonodavne, nadzorne i proračunske ovlasti. Predstavlja izraz političke i demokratske volje naroda Europske unije, jamac je europskih interesa i zaštite prava građana (Kandžija i Cvečić, 2008).

4.1. Ustrojstvo Europskog parlamenta

Prema Lisabonskom ugovoru, Europski parlament može imati najviše 750 zastupnika i predsjednika. Kako konačnu odluku o broju i omjeru zastupnika iz pojedinih članica donosi Vijeće, a ne parlament, nije čudno što broj zastupnika nije razmjeran broju građana članica te ni mandat zastupnika ni glas birača u pojedinim članicama ne vrijede jednako. Lisabonski ugovor propisuje da se broj zastupnika iz svake članice određuje prema načelu regresivne razmjernosti, uzimajući u obzir da nijedna država ne može imati manje od šest i više od 96 zastupnika. Ta pravna norma dovodi do toga da glas birača na Malti vrijedi mnogo više od glasa birača u Njemačkoj, jer je za jedan mandat u Njemačkoj potrebno 13 puta više glasova nego na Malti. Mandat zastupnika je slobodan, što načelno znači da djeluju neovisno o instrukcijama nacionalnih vlada, europskih stranačkih obitelji i samih frakcija. No stega u pojedinim stranačkim frakcijama prilično je izražena, premda je slabija nego u nacionalnim parlamentima. Stoga je i sloboda djelovanja zastupnika veća nego u nacionalnim predstavničkim tijelima, pa zastupnik nerijetko glasuje protivno odluci stranačke frakcije, a u skladu sa stavovima članova svoje nacionalne delegacije iz drugih stranačkih frakcija. Zastupnici su uglavnom lojalni svojoj stranačkoj frakciji (Čepo, 2013).

Za razliku od nacionalnih parlamenata, Europski parlament ne bira izvršnu vlast jer predsjednika Europske komisije i povjerenike predlažu nacionalne vlade odnosno Europsko vijeće, a ne parlamentarna većina proizašla iz izbora. Stoga ne postoji vladajuća većina koja podržava Europsku komisiju. Znajući da "europska egzekutiva" ne proizlazi iz parlamentarne većine proizašle iz izbora i svjesne razmjerne slabosti Europskog parlamenta u odnosu prema ostalim institucijama EU-a, vodeće stranačke frakcije – socijalisti i pučani, ponekad uz podršku liberala dogovarale su se o podjeli dužnosti razmjerno broju zastupnika (Čepo, 2013).

U međuvremenu je formirana međuskupina koju čine članovi svih stranačkih frakcija osim EFD-a, a koja se zauzima za jedinstveno sjedište svih institucija Europskog parlamenta. Međuskupine su, inače, neformalne skupine zastupnika zainteresiranih za određeno pitanje, problem ili javnu politiku, koje nastoje zajednički utjecati na oblikovanje stajališta Europskog parlamenta. Počele su se formirati 1979, a nastajale su zbog najrazličitijih pitanja (skupina lokalnih predstavnika, skupina za zaštitu životinja ili skupina zastupnika iz rudarskih područja EU-a) kako bi zastupnicima dodatno pomogle da profiliraju djelovanje kroz specijalizaciju, suradnju s interesnim skupinama i lobijima te stvaranje koalicija različitih frakcija (Čepo, 2013).

4.1.1. Predsjednik Europskog parlamenta

Predsjednika se, uz mogućnost reizbora, bira na razdoblje od dvije i pol godine, što je pola trajanja parlamentarnog saziva. Predsjednik predstavlja Europski parlament u međunarodnim odnosima i u odnosima s drugim institucijama Europske unije. Predsjednik nadgleda rad Parlamenta i tijela u njegovu sastavu, kao i rasprave na plenarnoj sjednici, te vodi računa o tome da se poštuje Poslovnik Parlamenta. Na početku svakog sastanka Europskog vijeća predsjednik Europskog parlamenta iznosi stajalište Parlamenta te izražava njegove nedoumice o određenim temama na dnevnom redu i drugim pitanjima. Nakon što Parlament usvoji proračun Europske unije, predsjednik ga potpisuje, čime on stupa na snagu. I predsjednik Parlamenta i predsjednik Vijeća potpisuju sve zakonodavne akte usvojene u redovnom zakonodavnom postupku. David Maria Sassoli je trenutni predsjednik (Predsjednik Europskog parlamenta, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/organisation/the-president>).

4.1.2. Zastupnici u Europskom parlamentu

Europski parlament broji 705 zastupnika izabranih u 27 država članica proširene Europske unije. Zastupnici se biraju na neposrednim općim izborima na mandate od pet godina. Posljednji izbori održani su u svibnju 2019. godine (Europski parlament, <https://www.europarl.europa.eu/meps/hr/home>).

Svaka država odlučuje o obliku svojih izbora, ali mora zajamčiti jednakost spolova i tajnost glasovanja. Izbori EU-a vode se načelom razmjernog predstavništva. Mjesta se raspodjeljuju

na temelju broja stanovnika svake države članice. Nešto više od trećine zastupnika su žene. Zastupnici u Europskom parlamentu djeluju u skupinama prema svojoj političkoj pripadnosti, a ne nacionalnosti (Zastupnici, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/organisation/members>).

4.1.3. Klubovi zastupnika u Europskom parlamentu

Organizirani prema političkoj pripadnosti, a ne prema nacionalnosti, zastupnici u Europskom parlamentu djeluju unutar klubova zastupnika. U Europskom parlamentu trenutno postoji 7 klubova zastupnika. Potrebno je 25 zastupnika da se osnuje klub zastupnika i u klubu mora biti zastupljena barem četvrtina država članica. Zastupnik može biti član samo jednog kluba zastupnika. Neki zastupnici, tzv. „nezavisni zastupnici”, ne pripadaju ni jednom klubu zastupnika. Svaki klub zastupnika brine se za svoj vlastiti unutarnji ustroj imenovanjem predsjednika (ili, u slučaju nekih klubova, dvaju supredsjednika), predsjedništva i tajništva.

Mjesta dodijeljena zastupnicima u vijećnici određuju se na temelju političke pripadnosti slijeva nadesno i u dogovoru s predsjednicima klubova. Prije svakoga glasovanja na plenarnoj sjednici klubovi zastupnika analiziraju izvješća koja su sastavili parlamentarni odbori i na njih podnose amandmane. Stajalište koje usvaja klub zastupnika rezultat je rasprave unutar kluba. Ni jednog se zastupnika ne može prisiliti da glasuje na određeni način (Klubovi zastupnika, <https://www.europarl.europa.eu/meps/hr/search/advanced?groupCode=4280>):

- Klub zastupnika Europske pučke stranke (kršćanski demokrati),
- Klub zastupnika Progresivnog saveza socijalista i demokrata u Europskom parlamentu,
- Renew Europe Group,
- Klub zastupnika Zelenih/Europskog slobodnog saveza,
- Klub zastupnika Identitet i demokracija,
- Europski konzervativci i reformisti,
- Konfederalni klub zastupnika Ujedinjene europske ljevice i Nordijske zelene ljevice.

Klubovi zastupnika prikazani su u nastavku Slikom 5.

Slika 5. Klubovi zastupnika

Izvor: Europski parlament, dostupno na:

<https://www.europarl.europa.eu/resources/library/images/20160711PHT36715/20160711PHT36715-cl.jpg>

4.1.4. Odbori Europskog parlamenta

Zastupnici djeluju u nizu posebnih stalnih odbora kako bi obavili pripremne poslove za dnevne plenarne sjednice Parlamenta. Ukupno je 20 parlamentarnih odbora. Odbori imaju između 25 i 81 zastupnika te svojeg predsjednika, predsjedništvo i tajništvo. Politički sastav odbora odražava politički sastav plenarne skupštine. Odbori sastavljaju, izmjenjuju i usvajaju zakonodavne prijedloge i izvješća o vlastitoj inicijativi. Oni razmatraju prijedloge Komisije i Vijeća i kada je potrebno sastavljaju izvješća koja treba iznijeti na plenarnoj skupštini. Parlament može osnovati i privremene odbore za rješavanje određenih pitanja te istražne odbore u slučaju kršenja ili neadekvatne primjene zakonodavstva Zajednice (Odbori Europskog parlamenta, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/organisation/committees>).

4.1.5. Izaslanstva Europskog parlamenta

Izaslanstva Europskog parlamenta službene su skupine zastupnika u Europskom parlamentu koje rade na održavanju i produbljivanju odnosa s parlamentima zemalja, regija i organizacija izvan EU-a. Izaslanstva na taj način služe kao glavna veza Parlamenta s drugim zakonodavnim tijelima, kako kod kuće tako i u inozemstvu. Isto tako, kroz suradnju s odborima i zastupnicima u Europskom parlamentu koji rade na podupiranju demokracije i ljudskih prava izvan granica

EU-a, izaslanstva svojim radom jačaju stajališta Europskog parlamenta. Primjenom parlamentarne diplomacije u redovitim raspravama, izaslanstva također promiču EU općenito te potiču svoje partnere da poštuju vrijednosti i interese EU-a. Postoji nekoliko vrsta izaslanstava: zajednički parlamentarni odbori, odbori za parlamentarnu suradnju, druga međuparlamentarna izaslanstva i izaslanstva u multilateralnim parlamentarnim skupštinama (Izaslanstva Europskog parlamenta, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/organisation/delegations>).

4.1.6. Politička tijela Europskog parlamenta

U Europskom parlamentu postoji nekoliko političkih tijela koja su odgovorna za organizaciju rada i zakonodavno planiranje Parlamenta ili za njegova pravila, kao i administrativna, financijska, kadrovska i organizacijska pitanja. Konferencija predsjednika je političko tijelo u Parlamentu zaduženo za ustroj rada i zakonodavno planiranje u Parlamentu, odlučivanje o odgovornostima i članstvu u odborima i izaslanstvima, odnose s drugim institucijama EU-a, nacionalnim parlamentima i zemljama izvan EU-a (Politička tijela Europskog parlamenta, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/organisation/political-bodies>).

Ovlasti konferencije predsjednika (Škrlec, 2016):

- određuje politički sastav izaslanstava u Odboru za mirenje u skladu s relativnom snagom klubova zastupnika,
- odlučuje o postupku na temelju preporuke Konferencije predsjednika odbora u slučaju da postoji sukob nadležnosti,
- može odlučiti o tome što je u nadležnosti kojeg odbora ili se može odlučiti za zajedničke sjednice u slučaju neslaganja između nadležnog i pridruženog odbora.

4.1.7. Međuskupine Europskog parlamenta

Međuklubove mogu osnivati zastupnici iz bilo kojeg kluba zastupnika i bilo kojeg odbora, u svrhu neformalnih razmjena stajališta o određenoj temi, te za promicanje kontakata između zastupnika i civilnog društva. Međuklubovi nisu parlamentarna tijela, stoga ne smiju izražavati

mišljenja Parlamenta (Međuskupine Europskog parlamenta, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/organisation/intergroups>).

Međuklubovi podliježu unutarnjim pravilima koje je usvojila Konferencija predsjednika 16. prosinca 1999. (zadnji put ažurirano 11. rujna 2014.), kojima se utvrđuju uvjeti pod kojima je međuklubove moguće osnivati na početku svakog parlamentarnog saziva kao i pravila za njihov rad. Predsjednici međuklubova moraju prijaviti svaku potporu koju prime, bilo u gotovini ili stvarima, prema istim kriterijima koji se primjenjuju na zastupnike osobno. Te je izjave potrebno ažurirati svake godine. Pohranjuju se u javni registar koji vode kvestori⁶. Na sjednici održanoj 11. prosinca 2019. Konferencija predsjednika odobrila je popis međuklubova koji će se osnovati u okviru ovog parlamentarnog saziva (Međuskupine Europskog parlamenta, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/organisation/intergroups>).

4.2. Ovlasti Europskog parlamenta

Temeljni ugovori nisu davali značajne ovlasti Europskom parlamentu te je on neprestance ukazivao na svoje nedovoljne ovlasti i povezivao ih s demokratskim deficitom, odnosno s nelegitimnošću odluka koje donose neizabrani predstavnici. Zastupnici su koristili svaku sudsku presudu koja im je išla u korist, poticali su neformalnu suradnju s Europskom komisijom, vršili pritisak na Vijeće, lobirali u nacionalnim parlamentima ili samostalno tumačili određena prava i ovlasti koje su implicitno proizlazile iz nekog članka postojećih ugovora. Nakon uvođenja izravnih izbora, Europski je parlament koristio sve svoje ovlasti kako bi dao do znanja da mu kao jedinome izravno izabranom europskom tijelu u protofederalnom okruženju pripada mnogo važnije mjesto no što ga je imao. U međuvremenu je dobio niz novih ovlasti, a mogućnost njegova djelovanja kao suzakonodavca nemjerljivo se povećala. To je pravo Lisabonskim ugovorom dodatno prošireno, ojačano i pretvoreno u redovni zakonodavni postupak. Postupak suodlučivanja, uveden Ugovorom iz Maastrichta i značajnije reformiran Ugovorom iz Amsterdama, danas se smatra redovnim zakonodavnim postupkom. On uspostavlja Europski parlament kao izravnog zakonodavca. Parlament je stoga inzistirao na ovlastima koje daje postupak suodlučivanja, ističući da institucija koja legitimnost izvodi iz

⁶ Članovi Parlamenta koji se bave administrativnim pitanjima koja se izravno odnose na zastupnike.

suverene volje građana izražene na izborima mora imati važnu ulogu u procesu odlučivanja (Čepo, 2013).

Kod usvajanja zakonodavnih akata treba razlikovati redovni zakonodavni postupak (suodlučivanje), u kojem Parlament ima jednak položaj kao i Vijeće, od posebnih zakonodavnih postupaka koji se primjenjuju samo u posebnim slučajevima i u kojima Parlament ima samo savjetodavnu ulogu (Europski parlament, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/powers-and-procedures/legislative-powers>).

Ako rješenje proizašlo iz pregovara predstavnika tih dviju institucija bude prihvaćeno većinom glasova parlamentaraca i kvalificiranom većinom ministara, prijedlog Europske komisije je prihvaćen. Ako do kompromisa ne dođe, prijedlog se ne usvaja. U krug ovlasti Europskog parlamenta spadaju (Čepo, 2013):

- Zakonodavne ovlasti, Parlament je, zajedno s predstavnicima vlada EU-a u Vijeću, zadužen za donošenje zakonodavstva EU-a. Obje institucije ravnopravni su suzakonodavci u okviru redovnog zakonodavnog postupka. U nekim se posebnim slučajevima primjenjuju drugi postupci.
- Proračunske ovlasti, Parlament i Vijeće moraju postići dogovor o godišnjem proračunu EU-a.
- Nadzorne ovlasti, zastupnici u EP-u nadziru rad institucija EU-a, prije svega Komisije, koja je izvršno tijelo Europske unije.

U određenim pitanjima (npr. oporezivanje) Europski parlament samo daje savjetodavno mišljenje („postupak savjetovanja”). U određenim slučajevima Ugovorom je predviđeno obavezno savjetovanje, kako je propisano pravnom osnovom, pri čemu prijedlog ne može imati obvezujuću snagu zakona bez prethodnog mišljenja Parlamenta. Vijeće u tom slučaju nema ovlast odlučivati samo (Europski parlament, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/powers-and-procedures/legislative-powers>).

4.3. Proračun Europskog parlamenta

Godišnji proračun moraju donijeti i Vijeće ministara i Europska komisija i Parlament. Međutim, ovi su godišnji proračuni ograničeni srednjoročnim proračunom planova nazvanim

„Financijska perspektiva“ (2007-13). Financijska perspektiva zahtijeva jednoglasnost u Vijeću, ali godišnji proračuni donose se na temelj kvalificirane većina. Odluka EP-a i za financijsku perspektivu i za godišnji proračun izrada se temelji na običnoj većini (Baldwin, 2003).

Zahvaljujući godišnjem proračunu Parlamenta ostvaruju se uvjeti za rad 705 zastupnika i djelovanje na 24 jezika. To je jedna petina ukupnih administrativnih rashoda svih institucija EU-a, što iznosi samo 1,2 % općeg proračuna EU-a. Velika većina sredstava EU-a ulaže se izravno u državama članicama (Proračun Parlamenta, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/parliaments-budget>).

Postupak pripreme proračuna Parlamenta obično počinje u veljači prijedlogom glavnog tajnika, u kojem se određuju prioriteti i financijska sredstva za sljedeću godinu. Predsjedništvo, koje čine predsjednik i 14 potpredsjednika, na toj osnovi donosi prednacrt projekcije proračuna i predaje ga Odboru za proračune. Jedan od članova tog odbora imenuje se izvjestiteljem za proračun i sastavlja izvješće u kojemu naznačuje radne prioritete Parlamenta i predlaže koliko novca namijeniti za njih. Najprije o tom izvješću glasuje Odbor za proračune, a zatim svi zastupnici na plenarnoj sjednici, obično u svibnju. Procjena prihoda i rashoda potom se uvrštava u nacrt proračuna EU-a za sljedeću godinu, koji zastupnici u EP-u izmjenjuju i usvajaju na plenarnoj sjednici najkasnije u prosincu (Proračun Parlamenta, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/parliaments-budget>).

5. Europska komisija

Europska komisija u središtu je institucionalne strukture EU. To je glavna pokretačka snaga dublje i šire europske integracije. Tijelo sa sjedištem u Bruxellesu ima tri glavne uloge (Baldwin, 2003):

- predložiti zakonodavstvo Vijeću i Parlamentu,
- upravljati i provoditi politike EU-a,
- osigurati nadzor i provedbu zakona EU u koordinaciji sa Sudom EU.

5.1. Ustrojstvo Europske komisije

Komisiju vodi skupina od 27 povjerenika, poznata kao „Kolegij”. Oni zajedno donose odluke o političkom i strateškom usmjerenju Komisije. Novi Kolegij povjerenika imenuje se svakih pet godina. Komisija je podijeljena u resorne odjele, odnosno glavne uprave (GU) koje su odgovorne za različita područja politike. Glavne uprave razvijaju i provode politiku, pravo i programe financiranja EU-a te upravljaju njima. Nadalje, službe rješavaju određena administrativna pitanja. Izvršne agencije upravljaju programima koje je pokrenula Komisija. Komisija ima urede u cijelom svijetu. Na području EU-a, predstavništva su glas Komisije u državama članicama. Ovdje možete pronaći više informacija o aktivnostima EU-a te brošure, letke i druge materijale. Za urede izvan EU-a, koji se nazivaju delegacije, odgovorna je Europska služba za vanjsko djelovanje. Oni promiču interese i politike EU-a te provode razne programe informiranja (Ustrojstvo Komisije, https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/organisational-structure/how-commission-organised_hr).

Povjerenike učinkovito biraju vlastite nacionalne vlade, ali odluke moraju biti subjekt političke suglasnosti svih članova. Komisiju kao cjelinu te predsjednika Komisije mora odobriti Europski parlament. Povjerenici ne bi smjeli djelovati kao nacionalni predstavnici te im je zanranjeno prihvaćanje ili traženje uputa od svojih povjerenika (Baldwin, 2003).

5.2. Uloga Europske komisije

Europska komisija ima aktivnu ulogu u razvoju opće strategije EU-a te u oblikovanju i provedbi politika EU-a. Redovito ocjenjuje svoje politike i izvješćuje o njima. Zajedno s ostalim glavnim

institucijama EU-a Europska komisija razvija cjelokupno strateško i političko usmjerenje EU-a. Svakih pet godina, na početku novog mandata Komisije, predsjednik Komisije određuje političke prioritete za svoj predstojeći mandat. Komisija te prioritete svake godine pretvara u konkretne mjere u okviru godišnjeg programa rada, u kojem se iznosi plan djelovanja za sljedećih 12 mjeseci (Europska komisija, https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/what-european-commission-does/strategy-and-policy_hr).

S obzirom da Europska unija ima 27 država članica, Europska komisija je sastavljena od 27 povjerenika, predstavnika svake od država članica Eurospke unije.

Europska komisija oblikuje i provodi politike EU-a tako što (Europska komisija, https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/what-european-commission-does/strategy-and-policy_hr):

- predlaže zakonodavstvo Europskom parlamentu i Vijeću Europske unije,
- pomaže zemljama EU-a u provedbi zakonodavstva EU-a,
- upravlja proračunom EU-a i dodjeljuje financijska sredstva,
- osigurava usklađivanje sa zakonodavstvom EU-a u suradnji sa Sudom Europske unije,
- predstavlja EU izvan Europe u suradnji s diplomatskom službom EU-a – Europskom službom za vanjsko djelovanje.

Europska komisija se istovremeno i političko i izvršno tijelo, a ta dvostruka uloga čini je “hibridnom” institucijom. Kao političko tijelo ona je neovisna institucija, koja predstavlja i promiče interese Europske unije. Kao izvršno tijelo ona je odgovorna prvenstveno za obavljanje poslova izvršne vlasti, što znači da je odgovorna za provedbu odluka Vijeća Europske unije i Parlamenta Europske unije (Đerđa, 2007).

6. Vijeće Europske unije

U Vijeću EU-a, koje se skraćeno zove Vijeće, sastaju se nacionalni ministri iz svih država članica EU-a radi rasprave o zakonodavstvu, njegove izmjene i donošenja te koordinacije politika. Ministri su ovlašteni obvezati svoje vlade da djeluju u skladu s dogovorima sa sjednica. Uz Europski parlament Vijeće EU-a glavno je tijelo EU-a koje donosi. Treba ga razlikovati od Europskog vijeća – sastanci na vrhu koji se održavaju četiri puta u godini i na kojima čelnici zemalja EU-a određuju opće usmjerenje u donošenju politika EU-a i Vijeća Europe – nije institucija EU-a (Škrlec, 2016).

Vijeće Europske unije (engl. *Council of the European Union*), poznato također kao Vijeće ministara ili, skraćeno, kao Vijeće, predstavlja pojedinačne države članice. Ono je glavna zakonodavna institucija EU, pa gotovo svaki zakonodavni dokument mora biti usvojen na Vijeću EU. Glavni je zadatak Vijeća EU usvajanje novih propisa (direktiva, uredbi i pravila) koji se odnose na primjenu osnivačkih ugovora, ali i mjera koje se odnose na proračun EU, te na međunarodne sporazume u koje je uključen EU. Vijeće EU također je nadležno za koordinaciju ekonomske politike država članica u kontekstu Ekonomske i monetarne unije (EMU). Svoju zakonodavnu ulogu Vijeće EU danas u brojnim područjima dijeli s Europskim parlamentom. To je rezultat procesa demokratizacije europske integracije, u kojemu je uloga Europskoga parlamenta, jedinoga demokratski izabranog tijela na europskoj razini, stalno jačala. Iako u brojnim područjima više ne odlučuje samostalno, u Uniji se bez Vijeća EU ne može donijeti nijedna odluka zakonodavne prirode (Škreb-Kesner, 2007).

Članove Vijeća EU čine po jedan predstavnik svake države članice, uglavnom ministar. Budući da je sastavljeno od ministara iz nacionalnih vlada država članica, u toj su instituciji na europskoj razini zastupljeni nacionalni interesi. Sastav Vijeća EU mijenja se ovisno o području o kojemu se odlučuje. Kada je to, primjerice, zajednička poljoprivredna politika, u Vijeću EU sjede ministri poljoprivrede država članica, a kada se odlučuje o uređenju transeuropskih željezničkih mreža, u Vijeću EU raspravljaju ministri prometa ili drugoga odgovarajućeg resora nacionalne vlade. Zavisno o predmetu o kojemu se raspravlja, Vijeće EU se katkad u praksi naziva i drugim imenima. Primjerice, kada se raspravlja o EMU, ono se naziva Economic and Financial Affairs Council ili, skraćeno, ECOFIN. Vijeće EU odlučuje primjenom dviju metoda odlučivanja. O najvažnijim pitanjima – promjenama osnivačkih ugovora, primanju novih članica ili usvajanju višegodišnjeg proračuna (u žargonu “Financijska perspektiva” EU) –

Vijeće EU odlučuje jednoglasno. O ostalim predmetima (oko 80% svih odluka Vijeća EU) odlučuje se metodom kvalificirane većine (Alkier i Radnić, 2009).

Posao je ministara da na razini Unije rješavaju zajedničke probleme, vodeći pritom računa o posebnim interesima svojih pojedinačnih zemalja. To često zahtijeva fleksibilnost i kompromise. Ministri moraju pronaći pravu ravnotežu – europsko rješenje koje njihovim pojedinačnim zemljama istodobno donosi najveće moguće prednosti i najmanje moguće nedostatke (Europsko vijeće i Vijeće, 2018).

Vijeće Europske unije nema stalni sastav, u njemu se sastaju ministri 28 država članica Europske unije, koji su obvezni prenijeti svojim vladama odluke Vijeća, a koje su dalje obvezne djelovati u skladu s dogovorima donesenim na sjednicama Vijeća. Vijeće se sastaje u deset različitih sastava, ovisno o temi koja se raspravlja. Kada je to, primjerice, zajednička poljoprivredna politika, u Vijeću zasjedaju ministri poljoprivrede država članica, kada se odlučuje o uređenju transeuropskih željezničkih mreža, u Vijeću su ministri prometa ili drugog odgovarajućeg resorsa nacionalne vlade (Alkier i Radnić, 2009).

Dužnost predsjednika Vijeća obavlja redom svaka država članica u Vijeću kroz razdoblje od šest mjeseci, a po redosljedu o kojem Vijeće jednoglasno odlučuje. Za to vrijeme, dakle, predstavnici ove države članice predsjedavaju svim sjednicama Vijeća i drugih tijela Unije u kojima su predstavljene države. Državakoja predsjedava Vijećem odgovara za zakonit i pravilan rad Vijeća. Ona ujedno ima ulogu posrednika između država članica u usuglašavanju njihovih interesa te predstavlja Uniju u pitanjima koja se tiču zajedničke vanjske i sigurnosne politike pred trećim državama (Đerđa, 2007).

Države članice europodručja moraju tijesno surađivati in a njih se primjenjuje jedinstvena monetarna politika kojom upravlja Europska središnja banka. Prema tome, državama članicama europodručja potreban je forum na kojem će raspravljati o politikama za europodručje i donositi ih. Taj forum ne može biti Vijeće za ekonomska i financijska pitanja (u daljnjem tekstu: Ecofin) jer ono obuhvaća sve države članice. Rješenje je Euroskupina, koja se sastoji od ministara gospodarstva i financija članica europodručja (Vaš vodič kroz institucije EU, 2014).

Djelovanje Euroskupine promiče gospodarski rast i financijsku stabilnost u europodručju usklađivanjem gospodarskih politika. Budući da samo Ecofin može formalno donositi odluke

o gospodarskim pitanjima, Euroskupina se neformalno sastaje dan prije sastanka Ecofina, otprilike jedanput mjesečno. O dogovorima postignutima ne neformalnom sastanku Euroskupine članovi Euroskupine formalno odlučuju sljedeći dan na sastanku Ecofina. O pitanjima Euroskupine odlučuju samo ministri Ecofina koji predstavljaju europodručje. Na sastancima Euroskupine može sudjelovati i povjerenik za ekonomska i monetarna pitanja i euro, kao i predsjednik Europske središnje banke. Članovi Euroskupine biraju predsjednika na mandat od dvije i pol godine. Glavno tajništvo Vijeća daje administrativnu potporu za sastanke Euroskupine (Vaš vodič kroz institucije EU, 2014).

7. Zaključak

Europska unija je od uspostavljanja do danas prošla veliki put sačinjen od niza osnivačkih ugovora i njihovih revizija, teritorijalnih širenja, sastanaka i pregovaranja o svim stavkama koje su vrlo bitne za opstanak jedne nadnacionalne organizacije. Europska unija proširila je svoje bogatstvo članica sa sedam proširenja kojima je postigla brojku od čak 500 milijuna stanovnika. Od sedam teritorijalnih širenja, u radu je obuhvaćeno sedmo po redu, odnosno pristup Republike Hrvatske Europskoj uniji. Objašnjene su faze pristupa i neki od uvjeta koje je Republika Hrvatska morala ispuniti. S obzirom na veličinu stvorenog jedinstvenog tržišta, dio suvereniteta država članica prenijet je na institucije EU koje danas posjeduju zakonodavnu, predstavnišnu, savjetodavnu, usmjeravačku i mnoge druge vlasti koje su tu kako bi pripomogle što boljem opstanku Europske unije. U radu se najviše obratila pozornost na tri glavne institucije EU koje čine institucijski okvir (krovni okvir) EU odnosno na Komisiju, Vijeće i Parlament Europske unije. Zaključno se može utvrditi kako Europska komisija i Vijeće Europske unije imaju izvršnu vlast, dok upravnu vlast obavlja upravni aparat institucija, odnosno Komisija, Parlament, Vijeće, Europski sud i Europski revizijski sud, ali i niz drugih agencija i tijela. U završnom radu spomenute su i druge institucije važne za funkcioniranje EU kao što su Europska središnja banka, odbori, klubovi zastupnika i međuskupine. Sve institucije obuhvaćene u ovome radu čine bitnu stavku institucionalnog i pravnog ustroja Europske unije. Sve institucije, organi, odbori i klubovi, predsjednici, predstavnici i sve osobe koje svakodnevno rade u institucijama EU, omogućavaju uspješni nastavak uspostavljanja institucijskog okvira jer se na njemu mora predano raditi kako bi ostao funkcionalan.

Literatura:

Knjige:

1. Alkier, Radnić, R., (2009). *Turizam u Europskoj uniji*. Opatija: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu.
2. Baldwin, R. and Wyplosz, Ch., (2006). *The economics of European Integration*. New York: Naklada The McGraw-Hill.
3. Brnčić, A. (2010). *Mali leksikon Europskih integracija*. Zagreb: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija.
4. Đerđa, D., (2007). *Institucionalni ustroj izvršne i upravne vlasti u Europskoj uniji*, Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci. br. 2, str. 1185-1218.
5. Hix, S., Hoyland, B. (2011). *The political system of the European union*. London: Macmillan.
6. Hyllseth, E., Indset, M. i Kostovska, S. (2006). *Priručnik o Europskoj uniji*. Zagreb: Ministarstvo vanjskih i europskih integracija.
7. Kandžija, V., Cvečić, I., (2008). *Makrosustav Europske unije*. Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
8. Zelenika, R. (1998). *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Članci:

1. Čepo, D. (2013). *Europski parlament, koga predstavlja, kako radi i treba li ga mijenjati?* Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/file/210028_3en.pdf. [pristupljeno: 03.08.2020.]
2. Hrvatski sabor (2013). *Hrvatski put u Europsku uniju*. Dostupno na: <https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/inline-files/PDF7.pdf> [pristupljeno: 04.09.2020.]

Publikacije:

1. Čapeta, T. (2010). *Europska unija po Lisabonskom ugovoru*. Hrvatska javna uprava, br. 1., str. 35-47
2. Škreb-Kesner, M., (2007). *Institucije Europske unije, Financijska teorija i praksa* 31(1), str. 73-75.

3. Škrlec, D. (2016). *Zakonodavstvo EU – donošenje, implementacija i utjecaj na energetski sektor*. Dostupno na: <http://www.ho-cired.hr/images/Vijesti/Skrlec.pdf>, [pristupljeno: 04.09.2020.]
4. Šuica, D. (2014). *Moja europska putovnica*. Dostupno na: https://issuu.com/dubravka.suica/docs/moja_eu_putovnica, [pristupljeno: 04.09.2020.]
5. Ured za publikacije Europske unije (2018). *Europsko vijeće i vijeće*. Dostupno na: https://www.consilium.europa.eu/media/33093/ti_pubpdf_qc0616343hrn_pdfweb_20180208161142.pdf?fbclid=IwAR2gNhkW7iq9vcIEYdWeWef3KvhxOie4aP6iLc9YCr7-yIo8ySh1TnOAVyk, [pristupljeno: 04.09.2020.]
6. Ured za publikacije Europske unije (2014). *Vaš vodič kroz institucije EU*. Dostupno na: <https://euinfo.ba/assets/pdf/publication/1526537697-kako-funkcionira-eu-vodic-kroz-institucije.pdf>, [pristupljeno: 04.09.2020.]

Pravni akti:

1. *Zakon o potvrđivanju ugovora između država članica Europske unije i Republike Hrvatske o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji*. Narodne novine broj 2/2012-25

Internet:

1. Aktivno Građanstvo, <https://euzamene.com/gradanstvo.html>, [pristupljeno: 04.09.2020.]
2. Europa, https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_hr, [pristupljeno: 15.07.2020.]
3. Europska komisija, <https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/>, [pristupljeno: 03.08.2020.]
4. Europski parlament, https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-parliament_hr, [pristupljeno: 03.08.2020.]
5. Europski revizorski sud, https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-court-auditors_hr, [pristupljeno: 03.08.2020.]
6. Europska središnja banka, https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-central-bank_hr, [pristupljeno: 03.08.2020.]
7. Intermedia Projekt, <https://intermediaprojekt.hr/institucije-europske-unije/>, [pristupljeno: 04.09.2020.]

8. Izaslanstva Europskog parlamenta, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/organisation/delegations>. [pristupljeno: 02.08.2020.]
9. Klubovi zastupnika u Europskom parlamentu, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/organisation/political-groups>. [pristupljeno: 02.08.2020.]
10. Međuskupine Europskog parlamenta, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/organisation/intergroups>. [pristupljeno: 02.08.2020.]
11. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Multilateralni poslovi, [http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi-staro-ijvhj/europska-unija-\(eu\)/](http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi-staro-ijvhj/europska-unija-(eu)/), [pristupljeno: 15.07.2020.]
12. Odbori Europskog parlamenta, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/organisation/committees>. [pristupljeno: 02.08.2020.]
13. Politička tijela Europskog parlamenta, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/organisation/political-bodies>. [pristupljeno: 02.08.2020.]
14. Predsjednik Europskog parlamenta, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/organisation/the-president>, [pristupljeno: 02.08.2020.]
15. Proračun Parlamenta, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/parliaments-budget>, [pristupljeno: 04.09.2020.]
16. Središnji državni portal, <https://uprava.gov.hr/osnove-sustava-europske-unije-12944/12944>, [pristupljeno: 04.09.2020.]
17. Sud Europske unije, https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/court-justice_hr, [pristupljeno: 03.08.2020.]
18. Ugovor iz Lisabona, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/5/ugovor-iz-lisabona>, [pristupljeno: 15.07.2020.]
19. Ugovor iz Lisabona, https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hr/FTU_1.1.5.pdf) [pristupljeno: 04.09.2020.]
20. Ustrojstvo Komisije, https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/organisational-structure/how-commission-organised_hr, [pristupljeno: 02.08.2020.]

21. Zastupnici Europskog parlamenta, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/organisation/members>, [pristupljeno: 02.08.2020.]

Popis slika:

Slika 1. Ilustracija nastanka Europske unije prema Kostovska (2006)	3
Slika 2. Pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji	11
Slika 3. Glavne tri institucije EU	12
Slika 4. Organizacijska struktura institucija Europske unije.....	14
Slika 5. Klubovi zastupnika	21